

LIBOR BATRLA

tajemník ÚV ČSM

(Z projevu na III. plenárním zasedání Ústřední rady PO ČSM)

Pionýrská organizace ČSM vyrostla v mohutnou, jednotnou, masovou organizaci, sdružující většinu dětí pionýrského věku. Bez pionýrské organizace ČSM nelze zajistit komunistickou výchovu dětí. PO ČSM pomáhá škole při plnění výchovně vzdělávacích úkolů, učí děti žít, pracovat v kolektivu. Vede pionýry k přiměřené účasti na politickém, kulturním a hospodářském životě našeho lidu a využívá přitom jejich aktivity a iniciativy. V procesu mnohostranné činnosti pionýrské organizace se utvářejí u dětí nové morálně politické rysy komunistického člověka, vytvářejí se podmínky pro rozvíjení individuálních schopností, zájmů a talentů pionýrů.

V posledních letech v souvislosti se stoupajícími nároky na účast pionýrské organizace v komunistické výchově dětí, byla rozpracována řada závažných, pro naši dětskou organizaci životně důležitých otázek.

Zavedením výchovného systému »Co má znát a umět pionýr« byl pionýrským skupinám a oddílům dán dlouhodobý program a stanoven základní obsah všestranné práce. Byla nastoupena cesta systematické činnosti s dětmi pionýrského věku. Bylo dosaženo dobrých výsledků v zakládání oddílů jisker, které dnes sdružují téměř 500.000 dětí od 6 do 9 let.

Ustanovením rad pionýrské organizace se zvětšil aktiv spolupracovníků a pomoc veřejnosti při řízení Pionýrské organizace ČSM. V tomto školním roce byly položeny základy k systematické přípravě vedoucích, jsou promyšleny a uplatňovány nové metody práce a formy v oblasti ideové, polytechnické, tělesné a estetické výchovy dětí.

Přitom se dostává do popředí stále více otázka organizace výchovné práce v Pionýrské organizaci ČSM a aktivní účast pionýrů v plnění úkolů Pionýrské organizace ČSM a organizování a řízení její práce. S výstavbou vyspělé socialistické společnosti vystupuje do popředí více než dosud nutnost vychovávat v dětech takové vlastnosti jako je samostatnost, iniciativa, kladný vztah k aktivní, veřejné práci pro kolektiv a společnost, smysl pro odpovědnost vůči kolektivu, organizační schopnosti a další.

Pionýrská organizace ČSM dosáhla v tomto úsilí mnohých výsledků. Výrazně pomohla formovat myšlení a charakter dětí v duchu komunistické morálky, pomohla vychovat tisíce schopných a obětavých funkcionářů ČSM a jiných společenských organizací.

Aktivita a iniciativa pionýrů zejména v posledních letech vzrostla. Její růst byl podporován bohatostí a konkrétností náplně činnosti pionýrské organizace, jejím sejetím se životem a potřebami naší společnosti. Vyrostla iniciativa dětí v těch skupinách, kde tvůrčí přístup k pionýrským stupňům naplnil život pionýrských oddílů živým ruchem. Výlety, sportovní soutěže, exkurze do závodů, besedy, putování po stopách nejslavnějších tradic našich národů, Soutěž tvořivosti mládeže vyvolávají v dětech radostnou odezvu. Náměty, obsažené v zásadách činnosti pionýrské organizace mobilisují tisíce pionýrských skupin. Svědčí o tom úspěchy celé naší pionýrské organizace za uplynulá léta — zejména v době příprav 10. výročí založení pionýrské organizace, 15. výročí osvo-

bození ČSSR Sovětskou armádou, aktivní účast dětí ve hře Směr Praha a nyní v expedici »Za rudým praporem«, které se účastní asi 750.000 pionýrů.

Děti se vždy nadchnou takovou činností, jejíž výsledky přinášejí užitek nejen jim samým, ale celému kolektivu. Vždyť jen v Roce pionýrských činů odpracovali pionýři 20 680 000 brigádnických hodin, dali našim hutím 75 000 000 kg železného šrotu. Mají i podíl na úspěšném průběhu voleb v květnu 1960. Pionýři Jihomoravského kraje jsou známými pěstiteli kukuřice. Pečovali o 560 ha této pro nás tak významné zemědělské plodiny. Pionýři českolipského okresu se ctí plní úkol okresního výboru strany a vypěstují a osázejí Krušné hory více než miliónem stromků.

V této práci pionýři získávají bohaté organizační zkušenosti a návyky, stávají se účastníky budovatelského úsilí našeho lidu. Jejich iniciativa navazuje na iniciativu pracujících v celé naší republice. Pionýrská organizace má vychovat uvědomělé, aktivní členy naší společnosti, takové kteří se zapojují do obklopujícího je života a soustavně se snaží je zlepšovat. Stovkám pionýrských skupin se podařilo spojit svou práci se životem vesnice, města. Pionýři se podílejí na zkrášlování měst a vesnic, radí se o své práci s členy národních výborů, s organizací KSČ, pracují v knihovnách, přicházejí za dětmi do mateřských škol. V takových skupinách vyrůstají samostatné, iniciativní děti — nová směna budovatelů komunismu.

Ne všude je ale význam výchovy pionýrů k samostatnosti a iniciativě plně doceněn. Není doceněna ani úloha pionýrského aktivu — hlavního prostředku při výchově těchto vlastností. Tento nedostatek se stává vážnou brzdou při dalším působení Pionýrské organizace ČSM na děti v duchu komunistických idejí. Proto je třeba shrnout dosavadní dobré zkušenosti, využít jich a vytvořit předpoklady k dalšímu rozvoji široké iniciativy, aktivity a samostatné činnosti dětí.

Pionýři — aktivními organizátory vlastní činnosti

Při návštěvách pionýrských skupin se někdy setkáváme ještě s názory, které přisuzují nedostatky v pionýrské práci malé aktivitě a zájmu dětí. Avšak v takových případech většinou stačí upřímně a otevřeně pohovořit se samotnými pionýry, abychom se přesvědčili o nesprávnosti takových tvrzení. Chyba je v něčem jiném. Téměř vždy se ukáže, že o zájem a chuť pionýrů k zajímavé a užitečné práci není nouze. Schází však obvykle jedno — cílevědomá a promyšlená práce s těmi pionýry, kteří tvoří nejaktivnější jádro naší pionýrské organizace — s pionýrským aktivem.

S dosavadním stavem výchovné práce s pionýrským aktivem se nelze spokojit. Děti jsou velmi citlivé. Brzy poznají, že jim přisuzujeme podřadnou úlohu, činíme-li z nich pouze vykonavatele našich přání a vůle, děláme-li většinu práce za ně. Je přirozené, že v takovém případě v aktivitě ochabnou, spoléhají na nás dospělí, neuvědomují si kolik možností mají k tomu, aby samy byly tou silou, která život pionýrského kolektivu řídí a ovlivňuje.

Proto poměr vedoucích a všech pracovníků pionýrské organizace k pionýrskému aktivu je třeba citelně zlepšit. Je nezbytné vidět v něm účinný nástroj k rozvoji samostatnosti a iniciativy pionýrů, k dosažení toho, aby se pionýři s naší pomocí stali skutečnými hospodáři ve své skupině, organizátory vlastní činnosti.

Prvním krokem k tomu jsou volby pionýrského aktivu. Volební shromáždění,

zejména jejich příprava je však ještě v mnohých skupinách převážně záležitostí vedoucích, dospělých. Velmi často vedoucí stanoví program, vymyslí plán činnosti, vybírá sám pionýry do aktivu a neradí se přitom s kolektivem, podává zprávu o činnosti. Mínění, rada dospělých, je jistě potřebná, avšak ještě důležitější je, aby se příprava i volby pionýrského aktivu staly především výrazem, přáním a záležitostí pionýrského kolektivu. Volební shromáždění by měla být školou samostatnosti a svátkem všech pionýrů skupiny. Nezaufímají-li takové místo v životě pionýrského kolektivu, ubíráme pionýrům možnost plně pochopit důležitost okamžiku, kdy volí »svůj« pionýrský aktiv, jemuž svěřují starost a do velké míry i odpovědnost za osud své příští činnosti.

Podobně je tomu i s otázkou, kdo patří do pionýrského aktivu. Beze sporu především pionýři aktivní, ti nejschopnější a nejpracovitější, mající důvěru ostatních členů a oporu v kolektivu. To neznamená nevšímát si prospěchu a chování pionýrů aktivistů. Nejsou správné však tendence některých vedoucích a učitelů navrhopat a prosazovat do pionýrského aktivu pouze tak zvané vzorné pionýry — jedničkáře, poslušné děti. Vždyť stát v čele pionýrské skupiny, oddílu, družiny, vést kolektiv chlapců a děvčat, klade na pionýry ještě jiné požadavky než dokonale zvládnout učební látku, plnit ukázněně a ochotně příkazy učitele. Předpokládá to především dobré charakterové vlastnosti jako je čestnost, skromnost, spojená s rozhodností, schopnost organizovat druhé, obětavě a s chutí pracovat pro kolektiv. To by si měli uvědomit všichni, kteří vedou pionýry, neboť správný výběr a volba aktivu je první podmínkou toho, aby se vedoucí mohl každodenně o aktiv opírat a s jeho pomocí dětský kolektiv řídit.

Pionýrský aktiv může sehrát svoji významnou úlohu jen tehdy, má-li patřičnou autoritu a postavení na škole. Správné je svěřit mu úlohu organizátora rozmanité mimoškolní činnosti a života pionýrského kolektivu, zvýšit jeho odpovědnost za stav pionýrské práce ve skupině i oddílu, za chování a jednání každého pionýra.

Pionýrský aktiv musí mít možnost co největší měrou se podílet na sestavování plánů, řešení otázek veřejného mínění, kázně a pořádku, života pionýrů ve škole i mimo ni, musí pomáhat a vést.

Žádné úkoly, akce a plány nemají být proto vyhlašovány bez projednání s pionýrským aktivem, bez jeho vědomí a souhlasu. Měli bychom se vyvarovat líbivých plánů sepsaných rukou dospělých, které tak často leží na okresních výborech ČSM, v zásuvkách ředitelů škol a skupinových vedoucích a jsou považovány za dobrou visitku a měřítko k posuzování úrovně práce pionýrské skupiny. Jaký užitek však tento postup přináší, když děti o své budoucí činnosti téměř nic nevědí? Snadno pak dochází k tomu, že plány zůstanou na papíře, nežijí v myslích a srdcích pionýrů. A právě znalost perspektiv budoucích úkolů je pro život a rozvoj pionýrského kolektivu i činnost dětského aktivu nesmírně důležitá. Vede pionýry stále kupředu, probouzí v nich zdravou ctižádost a směle odhodlání.

V takové pionýrské skupině, v níž samotní pionýři a aktiv jsou u zrodu všech dobrých věcí, bude pionýrský aktiv v očích dětí autoritou, k níž se budou s důvěrou obracet ve všech svých dětských starostech i s iniciativními návrhy s jistotou, že najdou pomoc a pochopení.

Zkušenosti ukazují velkou sílu, jež v sobě pionýrský aktiv skrývá. V mnohých pionýrských skupinách se stává opravdu bojovým štábem všech pionýrů. Je tomu zejména tam, kde v čele skupiny stojí schopný, zkušený a pro práci

s pionýry zapálený vedoucí. Pozornost, kterou věnuje skupinové radě a celému pionýrskému aktivu, přináší blahodárné výsledky.

V takové skupině je vedoucí neustále obklopen dětmi, pionýrská klubovna není jen tichou pracovnou, v níž vymýšlí práci pro děti a za ně, ale místem čilého ruchu a společné činnosti aktivu.

Navštívili jsme například pionýrskou skupinu základní devítileté školy v Maloměřicích. Jen během dopoledne soudružka vedoucí jednala s několika složkami aktivu. Mohli jsme být svědky krátkých, ale pracovních schůzek skupinové rady, štábu expedice »Za rudým praporem«, štábu budovatelské práce pionýrů, přicházeli kronikáři a odevzdávali kroniky, jež se budou hodnotit na jejich školení, přišel i starší pionýr s napsanou výzvou a plánem jejich oddílu k organizaci zimních sportovních turnajů. Bylo vidět, že to není zvláštností právě toho dne, ale vžitý způsob práce skupinové vedoucí. Pionýři byli dobře informovaní, znali své úkoly, s chutí je projednávali a rozhodovali o jejich plnění. Jistě není náhodou, že tato skupina patří k nejlepším v okrese.

Každodenní výchovná práce vedoucích s pionýrským aktivem je velmi namáhavá. Vyžaduje tvořivý přístup k výchovným otázkám a promyšlenou přípravu. Není tak obtížné naučit pionýry vykonávat různé i složitější práce, ale je obtížné naučit je práci organizovat.

Avšak právě o tuto organizátorskou úlohu pionýrského aktivu nám nyní především jde. Jsou-li přijaty úkoly, stanoveny akce, nastupuje organizátorská činnost aktivu. Vedoucí se musí postarat o to, aby skupinová rada pravidelně svolávala předsedy oddílových rad k besedám a seminářům, radila jim, jak který úkol zabezpečit, opírala se i o další pionýrské aktivisty — instruktory, předsedy zájmových kroužků, aktiv školní družiny klubu, o redakční radu a redaktory oddílů, kteří mohou mnoho učinit pro splnění úkolů.

V tomto směru se velmi osvědčuje ustavování k určitým úkolům štábů při skupinových radách z pionýrů, kteří mají zkušenosti a schopnosti samostatně pracovat. Takový štáb řídí pověřený člen skupinové rady, jenž tak není odkázán sám na sebe, ale pomocí štábu dosahuje těsné spojení s oddíly. Tyto štáby byly na pionýrských skupinách ustavovány na pomoc řízení celostátní branné hry »Směr Praha«. Plně se osvědčily a bylo proto i letos doporučeno vytvářet je na pomoc řízení expedice »Za rudým praporem«. Štáby nejen kontrolují a hodnotí činnost oddílů, ale konkretizují úkoly expedice, rozpracovávají a ukládají jejich splnění jednotlivým oddílům. Do organizátorské práce je zapojován stále větší okruh dětí. Skupinové rady tak získávají pomocníky přímo z řad pionýrů.

K pionýrskému aktivu patří i předsedové zájmových kroužků, souborů, aktivistů pionýrského zemědělského hospodářství a dalších zájmových útvarů. Zatím nejsou časté případy, kdy skupinová rada pravidelně svolává a pracuje s těmito pionýry. V zájmových kroužcích je velký počet pionýrů. Proto vliv a řízení ze strany skupinové rady je zde plně na místě a je velmi potřebný. Je to jeden z prostředků, jak dosáhnout, aby práce dětí v kroužcích byla v souladu s celkovou prací pionýrské skupiny, napomáhala jí a doplňovala ji. Podobně tomu má být i s pionýrským aktivem v školních družinách a klubech. I zde je nutné dosáhnout těsného sepětí s činností skupin, pracovat s pionýrským aktivem těchto zařízení, obracet se na něj a řídit jej.

Stává se také naléhavou potřebou, věnovat velkou péči a pozornost soustavné výchově a přípravě pionýrského aktivu. Pionýrský aktiv může být na výši úkolů jen tehdy, jsou-li pionýři oddáni pionýrské organizaci, včas a o všem potřebném dobře informováni, na svou práci připraveni.

Hovoříme-li však o přípravě a výchově pionýrského aktivu, nemáme na mysli jednorázové školení, jež se zpravidla ve velké většině pionýrských skupin po volebních shromážděních provádí. To je jistě nutné a potřebné. Je to však málo. Své znalosti musí pionýři-aktivisté neustále doplňovat a rozšiřovat o nové. To vyžaduje provádět v průběhu celého roku pravidelné školení aktivu (besedy aktivu) k nejdůležitějším otázkám, jako je například práce podle pionýrských stupňů, práce družin, péče o oddíly jisker a mladších pionýrů apod. Kromě toho je nutno seznamovat aktiv skupiny podrobně s obsahem, cíli a organizací všech skupinových akcí, soutěží a činností, z nichž mnohé mají vyplynout z návrhů pionýrů. Dobře to dělají na mnohých skupinách v okrese Brno město, kde se scházejí různí členové aktivu pravidelně 1krát za měsíc na praktické semináře podle celoročního plánu, neustále se učí a zdokonalují (předsedové oddílových rad, redaktoři, kronikáři, vedoucí jisker apod.). Pionýři se o ně velice zajímají, získávají sebedůvěru a nové zkušenosti. Takových příkladů by se dalo uvést velké množství. Je však ještě mnoho pionýrských skupin, kde tato praxe není dosud vžitá.

Pionýrský aktiv by měl dobře znát a plnit základní pionýrské povinnosti. Není právě dobré, jestliže členové oddílových rad a dokonce i skupinových rad neznají podmínky ani svého pionýrského stupně, nejdou příkladem ostatním pionýrům v jejich zvládnutí. A bývá tomu tak často. Je přirozené, že nejsou potom dobrými propagátory pionýrských stupňů, nevyžadují to od pionýrů, nemohou ani poradit.

Podobně je tomu se znalostmi a chápáním významu pionýrských symbolů, slibu a zásad. Zjistili jsme v tomto směru až zarážející nedostatky. Hovořili jsme s mnoha pionýry-aktivisty. Setkali jsme se především s velkými rozpaky a nejistotou i naprostými neznalostmi. Chceme-li dosáhnout obratu ve vztahu všech pionýrů k pionýrským symbolům a stupňům, začneme u pionýrského aktivu. Nelze se však spokojit s tím, že tyto otázky vysvětlíme pionýrům pouze při jejich vstupu do pionýrské organizace. Vždyť v tomto věku jsou děti schopny pochopit jejich význam jen v omezené míře. Bude pak nutné vracet se k nim vhodnými, se stoupajícím věkem dětí náročnějšími formami, po celou dobu jejich členství v pionýrské organizaci. Je potřebné např. pionýrům vysvětlovat nesprávnost takového počínání, jako je podepisování pionýrských šátek, jejich věnování bez souhlasu skupinové či oddílové rady. To znevažuje význam pionýrských symbolů, které mají pionýři chránit.

Usilujeme o to, aby práce družin, oddílů a skupin měla jasné ideové zaměření v duchu komunistické výchovy. Ideová výchova pionýrů musí být stále středem naší pozornosti. To vše platí dvojnásob o pionýrském aktivu. Jeho ideová výchova by měla být nedílnou a nejdůležitější součástí práce vedoucích i všech pionýrských pracovníků s aktivem.

Pionýři mnohé znají. Ovšem ne vždy se umí správně orientovat, ne vždy chápou souvislosti jevů a událostí. Naše politická práce s aktivem nemůže spočívat jen v uvádění faktů, ale především v tom, že budeme pionýrům jejich význam vysvětlovat, že jich co největší měrou využijeme k prohloubení citů socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu, k formování základů komunistického přesvědčení a mravnosti. To se týká i veškeré práce pionýrů. Je třeba promyšleně jí využívat právě k dosažení těchto cílů, ukazovat pionýrskému aktivu smysl a význam každého úkolu který plní, jeho souvislost s potřebami naší společnosti, probouzet v něm iniciativu a touhu zúčastnit se svou prací ve škole i mimo ni velkého třídního boje, který se dnes v mezinárodním

měřítku odehrává. A k tomu přirozeně suché a neoperativní politické informace prováděné bez aktivní účasti dětí naprosto nestačí.

Velkou školou aktivu se stávají i takové formy práce, kdy jeho členové po předběžné přípravě vedoucím nebo učitelem, samostatně jednají o zabezpečení důležitých úkolů své skupiny s představiteli veřejného, politického a hospodářského života, soutěžících výrobních kolektivů apod. Taková setkání, besedy o vzájemných plánech zvyšují politické uvědomění aktivu, rozvíjejí jeho iniciativu a samostatnost.

Hovoříme-li o politickovýchovné práci s pionýrským aktivem, je na místě zdůraznit, že i zde hlavním vodítkem se musí stát zásada spojení jeho práce se životem naší společnosti. To se nepochybně kladně odrazí i v úrovni činnosti oddílů a skupin.

Jedním z vážných předpokladů pro rozvinutí aktivity a iniciativy pionýrů je respektování věkových zvláštností. Stupeň iniciativy a samostatnosti pionýrů je určován nejen jejich individuální schopností, ale i věkem dětí. Není-li na tuto zásadu brán zřetel, může docházet k přeceňování nebo nedoceňování sil a možností pionýrů, nebývá dosaženo očekávaného výsledku. Pověříme-li např. pionýra určitého věku úkolem příliš těžkým, splní jej velmi nesnadno nebo i s nezdarem. V takovém případě lze těžko očekávat u něj iniciativu a vynalézavost. Nepocítí radost z dobře vykonané práce, ztratí možná i sebedůvěru. Podobně je tomu i v opačném případě. Několikeré pověření příliš snadnými úkoly, nevyžadujícími od pionýrů úsilí a přiměřenou námahu, není také výchovně správné.

Z tohoto hlediska je nutné se dívat zejména na práci se staršími pionýry. Je známo, že v činnosti pionýrských oddílů 8. až 9. tříd je dosti vážných problémů týkajících se jejich vedení, obsahu a metod práce. Jejich místo v činnosti celé skupiny je velmi důležité. Jsou to obvykle politicky i rozumově vyspělejší pionýři s dobrým předpokladem k samostatné práci.

Osvědčuje se například, že skupinové rady jsou převážně složeny ze starších pionýrů. Přesvědčují nás v tom i úspěchy pionýrů ve funkcích vedoucích jisker a pionýrů-instruktorů. Prokazují velkou iniciativu, obětavost i schopnost k samostatné a odpovědné práci. Samostatnější a náročnější práce odpovídá mentalitě jejich věku.

Je na nás, abychom správnou měrou těchto snah využili ve prospěch celé pionýrské organizace i k výchově samotných pionýrů. Zkušenosti ukazují, že naši starší pionýři mají v mnohých skupinách nemalou zásluhu na dobrých výsledcích práce zvláště v rozvoji oddílů jisker i uplatňování výchovného systému, v rozvíjení soutěživosti, zajímavého a pestrého života v oddílech. Dosud však nejsou ani zdaleka využívány všechny možnosti ve výchově starších pionýrů k samostatnosti, jejich využití ve prospěch kolektivu celé pionýrské skupiny i Pionýrské organizace.

Vedení ústřední rady Pionýrské organizace ČSM projednalo a schválilo nedávno zásady přípravy a práce s pionýry-instruktory. Význam tohoto opatření spočívá především v tom, že zavedením pionýrů-instruktorů se mnohonásobně rozšíří působnost pionýrského aktivu, posílí se jeho vliv a autorita, zvýší se podíl samotných pionýrů na organizování veškeré činnosti pionýrských skupin. Očekáváme také, že pionýři-instruktoři se stanou vydatnými pomocníky pionýrů při uplatňování pionýrských stupňů.

Poslání pionýrů-instruktorů je vyjádřeno heslem »Čemu ses naučil, nauč i ostatní«. Tento požadavek je v souladu se zásadami komunistické morálky. Vychovává v dětech nové morální vlastnosti socialistického člověka. Pomáhá

např. odstraňovat sobectví, individualismus, zdůrazňuje povinnost jednotlivce vůči kolektivu.

To vše má velký výchovný význam. Děti mají v naší zemi velké možnosti k rozvoji a pěstování svých zájmů, zálib i talentů. Bude prospěšné jim, Pionýrské organizaci ČSM i společnosti, jestliže již od mládí si budou uvědomovat, že je správné — obrazně řečeno — od společnosti a své organizace nejen brát, ale také podle svých sil vracet.

Pionýři-instruktoři budou připravováni z pionýrů 7. až 9.tříd. Pionýrem-instruktořem se může stát každý pionýr tohoto věku, který plní znalosti a dovednosti svého stupně a v určitém oboru prokáže hlubší znalosti, např. v turistice, technice, tělovýchově atd. Pověření dostane ten pionýr, který prokáže již v průběhu přípravy při plnění svěřených mu instruktorských úkolů také metodické a organizační schopnosti v praktické činnosti. Tato zásada je velmi důležitá a nelze připustit její porušování.

První zkušenosti ukazují, že právě tato stránka výchovy a přípravy je nejobtížnější a že jí bude třeba věnovat mimořádnou pozornost. Mnozí pionýři za léta své činnosti v určitém zájmovém kroužku si osvojili často dosti důkladné znalosti v určitém oboru. Takových pionýrů není v naší pionýrské organizaci málo.

Avšak ne každý má předpoklady své znalosti předávat, učit další. Samozřejmě naše požadavky v tomto směru nemohou a nesmí být přehnané. Nelze ztratit ze zřetele, že jde o děti, tedy že i zde je nezbytná stálá pozornost, pomoc a rada dospělých. Přece však je třeba vidět, že pionýr-instruktor musí mít určité vlastnosti, aby mohl tuto funkci dobře vykonávat. Je to např. samostatnost, iniciativa a pohotovost, určité vyjadřovací schopnosti, aby mohl kolektivu i jednotlivcům potřebné věci vysvětlovat, i smělost a rozhodnost při vystupování a jednání. Stejně tak důležité bude, aby to byli pionýři, jež mají svědomitý a poctivý vztah k učení, k práci, k pionýrské organizaci, autoritu a důvěru pionýrského kolektivu. Je tedy vidět, že jde o funkci odpovědnou a důležitou. To vše ale neznamena, že budeme nyní hledat a vybírat jen ideální děti. Pro zastávání funkce pionýra-instruktora má předpoklady mnoho pionýrů z oddílů vyšších tříd.

S odbornou přípravou musí jít ruku v ruce soustavné výchovné působení na ty pionýry, kteří mají být funkcí pionýra-instruktora pověřeni. Značnou roli bude zde hrát i správná volba oboru vzhledem k charakterovým vlastnostem pionýra. Např. ne každý může být dobrým pionýrem-instruktořem her a zábavy pionýrů.

Forma přípravy pionýra-instruktora se bude řídit jednak oborem, jednak možnostmi pionýrských skupin, okresů. Bude možné ji provádět v krátkodobých i dlouhodobých kurzech, doporučuje se však nejdéle půl roku. Hlubší zvládnutí některé specializace si pak vyžádá soustavné práce pionýra v zájmovém kroužku. Je možné souhlasit i se samostatnou přípravou u těch pionýrů, kteří chtějí znalosti zvládnout vlastními silami a nemají možnost zúčastnit se přípravy kolektivní.

Domníváme se, že těžiště přípravy pionýra-instruktora by mělo být z počátku v domech pionýrů a mládeže, avšak v krátké době, po získání potřebných zkušeností, by se mělo přenést přímo do pionýrské skupiny.

Domům pionýrů a mládeže náleží při zabezpečování tohoto úkolu mimořádně významná úloha. Očekává se od nich, že se tohoto úkolu chopí s iniciativou a uvidí v něm velkou možnost využít své bohaté zkušenosti v zájmové a masové

činnosti ve prospěch celé naší pionýrské organizace. Neboť tím, že budou soustavně pomáhat v přípravě pionýrů-instruktorů skupinám, sami je připravovat, dobré výsledky a zkušenosti zobecňovat a propagovat, znásobí svůj podíl na rozvoji práce pionýrské organizace i na prohloubení a rozšíření práce s pionýrským aktivem.

Bude také správné a prospěšné, aby se pionýrské rady obracely i na tělovýchovné jednoty a ostatní masové organizace, kulturní a osvětová zařízení a projednaly s nimi možnost pomoci a spolupráce při výchově pionýrů-instruktorů.

Cesta rozšiřování pionýrského aktivu je správná a měly by ji směle a důsledně nastoupit všechny pionýrské skupiny. Jedině tak se stane pionýrská organizace první školou veřejné činnosti nejmladších občanů našeho státu. Měli bychom se postarat o to, aby každý pionýr byl svým způsobem aktivistou pionýrské organizace — to znamená, aby všichni pionýři plnili čas od času určité, byť drobné úkoly pro kolektiv, učili se tak být prospěšní kolektivu, uvědomovali si, že na každém záleží, aby je život a práce oddílu, skupiny uspokojovaly a poutaly.

Velkou možností k rozvoji iniciativy a samostatnosti pionýrů, výchově pionýrského aktivu dávají letní pionýrské tábory. Děti v nich mohou žít intenzivním pionýrským kolektivním životem po mnoho dnů pod neustálým působením výchovných pracovníků, v podmínkách, jež přímo vybízejí k rozvinutí pestré a rozmanité činnosti. Řada táborů tento úkol již plní. Pionýři z nich odcházejí naplnění nadšením a chutí k pionýrské práci, vyzbrojeni pro další činnost ve svém oddíle, skupině. V takových táborech vyrůstají budoucí aktivisté a funkcionáři PO ČSM, takové tábory se stávají školou samostatnosti a iniciativy dětí.

Avšak není tomu tak dosud ve všech táborech. Mnohde pionýrům není dána možnost spolurozhodovat o plánech a programech tábora, nepodílejí se na řízení každodenního života pionýrů. Pionýrský aktiv stojí stranou, nezasahuje svým vlivem do činnosti oddílů a družin, neřeší ožehavé otázky, jež se v kolektivu vyskytnout. Vedoucí se s kolektivem pionýrů neradí, rozhodují často za něj, předkládají mu věci k formálnímu schválení. Zejména se tyto nedostatky projevují v práci oddílových rad a pionýrských družin na táborech.

Vzhledem k velkému významu výchovného působení na děti během táborové činnosti je nutné dosáhnout v tomto směru citelného zlepšení. Otázky rozvoje samostatnosti a iniciativy pionýrů, prohloubení práce s pionýrským aktivem bude nezbytné zařadit do programu přípravy vedoucího na tábory, dosáhnout v blízké době toho, aby tábory měly daleko výraznější úlohu v ovlivňování celoroční činnosti Pionýrské organizace ČSM.

Z práce s pionýrským aktivem je třeba odstranit takové metody, které rozvoj iniciativy dětí brzdí. V některých pionýrských skupinách postavili do čela pionýrských družin starší pionýry z oddílů vyšších tříd, kteří jejich práci přímo řídí. Zkušenosti ukázaly, že to není správná praxe. Starší pionýři se dostávají do postavení vedoucího a ovlivňují práci pionýrů bez pionýrského aktivu. Je tak vlastně zlikvidována funkce vedoucího družiny, který má být z členů družiny, a značně omezena úloha oddílové rady. Tím vedeme děti k »poslouchání« starších bez možnosti vlastního projevu iniciativy. Toto se ovšem netýká hvězdiček jisker, kde starší pionýři stojí v čele a učí. Jiskry základům pionýrské práce.

Stejný výsledek má praxe, kde oddíl má 2—3 samostatné vedoucí z řad svazků s odůvodněním, že jeden vedoucí na svou práci nestačí. Ti si oddíl rozdělují do stálých družin, většinou chlapeckých a dívčích, pracují s těmito dru-

žinami samostatně a mnohdy nezávisle jeden na druhém. Kolektivy oddílů se tak tříští, s oddílovou radou nikdo nepracuje. Vedoucí opět strhují práci na sebe, místo aby krok za krokem vedli děti k větší a větší samostatnosti. Je správné, aby pionýrskému oddílu pomáhalo v práci více soudruhů, ovšem osobní odpovědnost za celkovou práci a za práci s aktivem musí mít jen jeden. Ostatní pak pod vedením vedoucího oddílu mu pomáhají zajišťovat všestranně bohatou činnost.

Na závěr této části bude snad správné připomenout ještě jednu vážnou otázku. Stručně lze ji formulovat takto: pracovat s pionýrským aktivem s perspektivou. Co je tím míněno? Práce skupinových oddílových vedoucích s pionýrským aktivem se především řídí potřebami skupin, oddílů, aktuálními úkoly. To je jistě správné. Co však není dobré, je to, že přitom vedoucí ztrácí ze zřetele dlouhodobější úkoly výchovné práce s pionýry své skupiny. Je jistě velkým uměním ve výchovné práci — pracovat pro dnešek a myslet na zítřek. Je to však nezbytné, jestliže chceme připravit pro skupinu spolehlivé kádry vedoucích s vělým vztahem k práci s pionýry. Mluví o tom přesvědčivě zkušenost těch nemnoha škol, kde vedoucí oddílů i zájmových kroužků jsou cílevědomě vychováváni z řad pionýrského aktivu. Je tomu tak např. v pionýrské skupině na Mendlově náměstí v Brně, kde velkou část vedoucích tvoří bývalí aktivisté zde odchovaní. Někteří studují, jiní pracující na závodech. Je to již dobrá tradice, ve které bude skupina pokračovat.

Některá nová opatření zavedená v posledních letech v Pionýrské organizaci ČSM vytvářejí předpoklady k tomu, aby se tato zásada vžila a mohla být uplatňována prakticky všude. Například půjde o to, abychom z pionýrů, vedoucích, jisker, vychovávali budoucí vedoucí oddílů jisker a pionýrů, a nejen z nich, ale i z ostatních pionýrů-aktivistů, pionýrů-instruktorů, abychom je pro tuto myšlenku získali a přesvědčili.

V pionýrech-instruktorech bychom pak měli spatřovat i budoucí vedoucí zájmových kroužků nebo jejich pomocníky atd., atd. Možností je velmi mnoho. Jde o to jich plně využít, pracovat promyšleně s pohledem kupředu.

Bohatá a zajímavá činnost — předpoklad aktivity všech pionýrů

Aktivita všech pionýrů je v mnohém závislá na volbě obsahu metod a forem práce. Iniciativa dětí se rodí a rozvíjí všude tam, kde je před děti stavěna jasná perspektiva a kde tato perspektiva je naplněna činností odpovídající zájmům dětí, mající svůj smysl a přinášející konkrétní výsledky.

Základem práce Pionýrské organizace ČSM je výchovný systém »Co má znát a umět pionýr«. Svým obsahem vytváří podmínky pro rozvíjení všestranné, pestré a zajímavé činnosti pionýrských skupin.

Podle statistických údajů většina pionýrských skupin o zvládnutí požadavků pionýrských stupňů usiluje. V práci s výchovným systémem se však setkáváme dosud s řadou nedostatků, na něž již upozornilo plénum ústřední rady PO před rokem.

Vedoucí si někdy nedoceněním výchovného systému uzavírají cestu k rozvoji aktivity a iniciativy dětí, kterou jim pionýrské stupně otevířely. Všichni pionýři neznají dosud požadavky pionýrských stupňů, nechápou jejich smysl. A jak můžeme chtít potom od pionýra, aby se snažil zvládnout něco, co je mu cizí? Je správné proto znovu upozornit na velký význam pionýrských stupňů pro

další vzestup iniciativy členů pionýrské organizace. Pionýrské stupně se obra-
cejí přímo k dětem, staví před ně přesné a konkrétní úkoly, které mají zvlád-
nout za dobu členství v PO ČSM. Ukazují jim rozmanitost a všestrannost pionýr-
ské práce a podněcují tak jejich zájem.

Ne všichni vedoucí si uvědomují zásadu všestrannosti a rozmanitosti práce, a
proto najdeme ještě řadu skupin, v nichž nudný pionýrský život vede děti někdy
až k lhostejnému vztahu k pionýrské organizaci a nepřináší jim uspokojení.

Je velká škoda, že vedoucí i učitelé někdy přehlížejí děti, nedovedou jejich
postřehů, nápadů i kritiky využít a nesplňují představy dětí o jejich práci v PO
ČSM. Vytvořit v pionýrských oddílech a skupinách pevný, radostný kolektiv,
ovlivňující názory dětí, jejich chování, práci i život, schopný pomoci řešit životní
potíže dětí, patří k důležitým úkolům pionýrské skupiny. Chceme-li, aby se
pionýrská organizace stala součástí denního života dětí, pak se její vliv musí
projevovat nejen v budově školy, ale i výrazně mimo ni.

Členství a práce dětí v PO ČSM v takových případech odpovídá době jejich
pobytu ve škole. Velkou brzdou v práci řady pionýrských skupin je skutečnost,
že převážná většina činnosti pionýrských oddílů je omezena prostorami a objek-
ty školy.

Taková práce nevede k sepětí života dětí se životem naší společnosti, nevede
je k aktivnímu podílu na tomto životě. Je pravda, že děti mohou ve škole splnit
řadu svých pionýrských úkolů, např. seznámit se s některými úkoly výchovného
systému, vyzdobit třídu, udělat nástěnku, udělat pořádek ve třídě, připravit
program na novoroční slavnost apod. Školní budova nesmí však být jediným
místem činnosti oddílů a družin. Život v našem státě nelze pozorovat jen ze
školních oken. Vedení pionýrských skupin a skupinové vedoucí za účasti nejširší
veřejnosti by měli vytvořit předpoklady k tomu, aby činnost pionýrských skupin
nabyla většího rozsahu a pestrosti, aby se děti ještě více dostaly do závodů, do
divadel, na výstavy, na sportovní hřiště, na výlety. Zkrátka, aby víc než polovina
činnosti pionýrských oddílů byla organizována mimo třídy a stěny školy. Zvláště
je třeba věnovat větší pozornost turistice a tělovýchově, aby práce dětí ve škole
byla spojována se zdravým pobytem v přírodě. Proto by měly v práci pionýr-
ských skupin mít výraznější úlohu výlety, putování, hry v přírodě, různé branné
a sportovní soutěže, sportovní hry mládeže. Vedení pionýrských skupin a skupi-
nové rady by měly k organizování činnosti využívat volných odpolední, neděl
a svátků.

Nejde pochopitelně o to, abychom oslabovali v dětech vztah ke škole, k učení.
Dobře a svědomitě se učit je a bude vždy základním úkolem všech pionýrů. Jde
však o to, aby se pionýrská organizace výrazně podílela na spojení výchovy se
životem, aby přispěla k užšímu sepětí žáků s veřejností, aby její činnost byla za-
jímavá a bohatá.

S tím souvisí i další problém: příliš zakořenil v některých pionýrských sku-
pinách systém schůzek jedenkrát za týden. Na školách mají v rozvrhu pionýr-
ské odpoledne, pionýrské hodinky nebo dvouhodiny. Děti se dívají na svoji
činnost v pionýrské organizaci dív ne jako na vyučovací předmět. Chlapec,
který jde na schůzku, vám na vaši otázku »kam jde«, odpovídá: »do Pionýra«.
Jedenkrát za týden se tedy děti někde scházejí, aby byly »pionýry«. Jak může být
za takových okolností rozvíjena bohatá, všestranná činnost, jak může oddíl pra-
covat podle výchovného systému, jak může být rozvíjena samostatnost a inicia-
tiva? Děti potom jen v řadě případů »schůzkují«, ale pionýrsky nežijí. Bez po-
všimnutí se nechávají na mnohých školách volná sobotní odpoledne a neděle.

Je tedy ještě mnoho konservatismu v chápání této otázky u vedoucích a učitelů. Mnohdy k tomu napomáhají i skupinová vedoucí, kteří ani velké skupinové slavnosti, spartakiády, novoroční slavnosti nepřipravují na volné dny. Bylo by třeba rozvinout velké úsilí k tomu, aby činnost pionýrských skupin se vymanila z někdy dosti koženého rámce školního rozvrhu. Skupinové rady spolu s vedením skupiny a za pomoci ZO ČSM by měly organizovat různé kurzy, zajímavá setkání, nedělní hrátky, klubička, měly by využít závodních klubů, místních knihoven, osvětových besed.

Jednou z důležitých cest k tomu, aby práce oddílu se rozprostřela do celého týdne a tvořila pevnou součást života dětí, jsou pionýrské družiny. Práce v družinách umožňuje, aby každý pionýr měl svůj pionýrský úkol, aby cítil odpovědnost za práci své družiny, aby vznikalo mezi pionýry trvalé přátelství. Základním pionýrským kolektivem je oddíl. Proto také oddílová rada musí práci družin pravidelně řídit, ukládat jim úkoly a kontrolovat je. Práci družin nelze chápat ztrnule bez ohledu na stáří pionýrů. Stejně tak stupeň samostatnosti jejich práce je závislý na věku pionýrů.

V prvním stupni, jestliže vezmeme v úvahu věkové dělení podle výchovného systému »Co má znát a umět pionýr«, jsou družinami nejprve hvězdičky jisker, vedené staršími pionýry. V průběhu roku se pak přetváří v pionýrské družiny. Ve 2. stupni jsou v oddíle pevné družiny, které především slouží k organizování činnosti na vycházkách, při soutěžích, shromážděních a k plnění některých samostatných úkolů v rámci oddílu. Ve 3. a 4. stupni jsou družiny základem samostatné práce. Ve 4. stupni by měla být organizace práce mnohem pestřejší a měla by vycházet z toho, že pionýři 8.—9. tříd plní některé individuální pionýrské úkoly (jako např. je pionýr-instruktor, člen štábu skupiny, vedoucí jisker) a dovolovat i vytvoření přechodných družin nebo skupinek pionýrů ke splnění některých úkolů.

V práci s pionýry vyšších tříd se musí daleko výrazněji projevit jejich příprava na práci v ČSM. Zatím stav v tomto směru není ještě uspokojivý.

Významným prostředkem v rozvoji iniciativy pionýrů je soutěžení. Možnost změřit své síly s druhými přitahuje děti, podněcuje jejich nápaditost a zvyšuje úsilí dosáhnout vytčeného cíle, upevňuje soudržnost kolektivu. Aby soutěžení přineslo tyto pedagogické výsledky a nebylo jen honbou za čísla, musí se vedoucí držet některých zásad: stanovit jasnou perspektivu a cíl, konkrétní podmínky a zvolit jednoduchou organizační formu. Často se však stává, že děti neví, proč soutěží. Vedoucí je řádně neseznámí s podmínkami, o jejich účasti v soutěži rozhodne sám. Děti pak nechápou veřejně prospěšný význam soutěže a stává se pro ně spíš sportovní záležitostí — kdo víc, kdo dřív apod. Někdy bývá soutěží hned několik a vedoucí těžko rozhoduje o tom, co do které soutěže hlásit, kam který ukazatel zanést. To vede pochopitelně k formálnosti a staré přísloví »všeho s mírou« by mělo platit i zde. Stává se také, že vedoucí pokládají za soutěž to, co s ní zdaleka nemá nic společného. Ukázalo se to v počátcích výchovného systému, kdy oddíly mezi sebou soutěžily, kdo dřív splní podmínky pionýrských stupňů. I letos jsme se s něčím podobným setkali: heslo »ze třídy do třídy, celý oddíl společně« zmobilizovalo hodně oddílů k tomu, aby pravidelně věnovaly pozornost prospěchu v učení zaostávajících pionýrů a žáků a vzájemně si pomáhali. Někde je však pochopili jako výzvu k soutěži. Soutěžilo se o to, kdo doštane víc jedniček a podle toho se hodnotila práce oddílu. Nejde však zdaleka o to, aby se dělala statistika o počtu dobrých či špatných známek. Chceme, aby ve třídě bylo vytvořeno prostředí vzájemné pomoci a důvěry, aby každý zaostá-

vajíci žák věděl, že se mu dostane soudružské pomoci spolužáků i učitelů, aby chápal, že svědomitá příprava na vyučování je jeho pionýrským úkolem.

Svoji roli v rozvoji iniciativy hraje i odměňování dětí. Nemyslím materiální odměny, ale především čestné pochvaly a vyznamenání, jichž má pionýrská organizace celou řadu. Prohlížíte-li kroniky či pionýrské klubovny, najdete jen málo zmínek nebo dokumentů o tom, že pionýr byl vyfotografován před praporem pionýrské skupiny, že mu byla udělena pochvala skupinovou radou apod. Zatím se jich používá skoupě a nestalo se tradicí, že by úspěšná celoroční práce oddílů, družin, iniciativa pionýrů, záslužná práce pro veřejnost byly oceňovány. Na základní devítileté škole v Chomutově se rozhodli, že zřídí pionýrskou galerii z fotografií vzorných pionýrů. Skupinová rada projednala návrhy asi na 40 pionýrů. Je to jistě správný čin. Veřejná pochvala, kladné ohodnocení práce podporuje zájem a aktivitu dětí, vede je i ke správnému chápání významu hrdinství v naší společnosti.

Příznivé podmínky k samostatné práci dětí a rozvoji jejich aktivity dává v současné době expedice »Za rudým praporem«, vyhlášená na počest 40. výročí založení KSČ. Průzkumy, výlety, styk se závody, s brigádami socialistické práce, se členy ČSM patronátní základní organizace, seznamování s perspektivami obce, pátrání po dokumentech revolučních tradic KSČ a našeho lidu vytváří v pionýrských skupinách a oddílech zdravý ruch, který obklopuje každého pionýra a podněcuje jeho nápaditost. Tato iniciativa je podmíněna některými okolnostmi, a to tím, že děti vědí, co je smyslem expedice a jaké jsou konkrétní úkoly jejich oddílu nebo družiny.

Rozebíráme-li dnes obsah činnosti, některé metody a formy práce PO ČSM z hlediska rozvoje iniciativy a samostatnosti, je třeba se zmínit i o práci v místě bydliště. Některé pionýrské skupiny již nashromáždily pěkné a dobré zkušenosti, které potvrzují, že tento způsob organizování činnosti je pro děti velmi přitažlivý a přináší jim mnoho zajímavě strávených chvil v pionýrském kolektivu. Např. v Bechyni se utvořil z dětí bydlících v novém sídlišti kolektiv, který pracoval i o prázdninách. Pionýři se scházeli v sušárně jednoho domu, převzali do opatrování od MNV sad a uspořádali řadu zajímavých akcí.

Význam práce v místě bydliště nebyl ještě doceněn. Vesnické devítiletky si často stěžují na to, že pionýři ihned po vyučování odjíždějí domů a narušují tak práci pionýrské skupiny. Vytváření pionýrských kolektivů na menších vesnicích, v nichž děti bydlí, je cestou k nápravě. Po této cestě nelze jít však izolovaně. Je třeba pomoci veřejnosti — rodičů, pensistů, národních výborů, organizací a skupin ČSM.

Spojovat náročnost na pionýry s důvěrou v jejich síly a schopnosti

Rozvoj samostatnosti a iniciativy pionýrů nelze uskutečňovat bez vedení a pomoci dospělých pracovníků. Právě jejich prvořadým úkolem je vedle ideové politické výchovy a snahy po všestranném rozvoji dětí výchova organizátorských návyků a samostatnosti pionýrů. Na pochopení a uskutečňování tohoto základního principu v pionýrské práci, na pedagogickém umění vést pionýry a na důvěře v jejich síly a schopnosti závisí další kvalitativní vývoj i úspěchy Pionýrské organizace ČSM.

Všude tam, kde pionýři nacházejí u svých vedoucích i učitelů tuto důvěru

a pomoc zkušených organizátorů, všude tam se práce daří, způsobuje radost vedoucím i dětem a podmiňuje bohatý život skupiny, oddílů a družin.

Nejde ovšem o jakoukoliv iniciativu, o jakoukoliv samostatnost dětí. Iniciativu a samostatnost nutno rozvíjet při plnění pionýrských zásad a úkolů, při uskutečňování cílů pionýrské organizace. Ke splnění rozhodujících pionýrských úkolů je třeba mobilizovat pionýrský aktiv, učit ho podílet se na řízení práce a organizování kolektivu. Svěřovat pionýrům stále náročnější úkoly, odpovídající jejich silám, projevovat dětem důvěru a podporovat je v jejich úsilí, je hlavním pedagogickým požadavkem na učitele i další pionýrské pracovníky.

Pionýrský vedoucí je povinen pracovat s pionýrským aktivem, řídit jeho činnost, účastnit se práce volených dětských orgánů (rad). Přitom ovlivňovat vedení skupiny či oddílu velmi promyšleně s ohledem na názory, iniciativu a přání dětí.

Úloha a postavení vedoucího pionýrů ve skupině i v oddíle musí být pionýrům známá a jasná. Vedoucí dětem nepodstrkuje ani nenašeptává své myšlenky, aby je vydávaly za své vlastní, ani jimi nehýbe z povzdálí jako loutkami. Cílevědomě je na práci připravuje, snaží se z nich získat co nejlepšího v nich je, využít jejich (třebas ještě skromných) poznatků o životě. Vede je k práci pro kolektiv, k organizovanému úsilí za splnění pionýrských úkolů.

Práce vedoucího skupiny a vedoucího oddílu se od sebe liší, jako se liší činnost skupiny od činnosti oddílu. Vedoucí skupiny pracuje přímo se skupinovou radou a společně s ní s aktivem celé skupiny. Ta je pak organizátorem skupinové činnosti, akcí. Získává pionýry pro splnění společných úkolů, vytváří veřejné mínění a vede k dodržování pionýrských zásad a tradic ve skupině a ve škole. Vedoucí, který aktiv dobře připravuje, kterému se podařilo z něj vytvořit pevné jádro pionýrské skupiny, může dětem dávat větší odpovědnost i volnost, spoléhat se na jejich soudnost, na sílu pionýrského kolektivu, který za aktivem stojí.

Postavení vedoucího oddílu v kolektivu pionýrů a jeho vztahy k aktivu oddílu jsou jednodušší, než je tomu u skupiny. Vedoucí oddílu se pravidelně stýká se všemi členy, zná je a může daleko přesněji vystihnout potřeby a zájmy jak celku, tak jednotlivců. To mu umožňuje tvůrčím způsobem pracovat s oddílovou radou a vedoucími družin především.

Je nutné zmínit se také o úloze učitelů v rozvíjení samostatnosti a iniciativy pionýrů. Učitelé dělají velkou práci ve prospěch Pionýrské organizace ČSM. Naprostá většina ochotně pomáhá podle svých sil a možností pionýrským oddílům a skupinám. Avšak v chápání této základní zásady pionýrské organizace ČSM zůstává mezi učiteli ještě nejasno. Zejména tam, kde přímo vede oddíl učitel, často uplatňuje svoji autoritu pedagoga-učitele, vyžaduje od pionýrů podřízení se jeho příkazům, přání a vůli. Tím ovšem potlačuje iniciativu dětí, ať již takto postupuje bezděčně nebo vědomě. Na druhé straně řada učitelů nevidí v pionýrské organizaci svoji oporu a pomocníka při organizování mimoškolní výchovné činnosti. Soudruzi učitelé někde přebírají funkci dětského aktivu, rozhodují o tom, kdy mají pionýři nosit pionýrské šátky, kdo bude přijat do PO ČSM atd. Dokonce o své vůli odebírají dětem pionýrské šátky, což je úplně pochybené a proti základním ustanovením Pionýrské organizace ČSM. Učitelé by se měli s problémy týkajícími se kázně, charakteru, vztahu dětí k učení více obracet k pionýrskému aktivu. Svůj pedagogický vliv uplatňovat prostřednictvím konzultací, rad a praktické pomoci. Učitel nemá jednoznačně prosazovat a trvat na splnění svých návrhů, ale vyjádřit se k některým otázkám, doporučit jejich řešení, a nechat právo pionýrské organizaci ČSM, pionýrskému aktivu, aby návrhy zvážil

a rozhodl o jejich uskutečnění. Pro pionýrskou organizaci není jen učitelem, ale především vychovatelem, starším zkušeným soudruhem, který pomáhá lépe a správněji pochopit její úkoly. Tak také charakterizoval vztah učitele k pionýrské organizaci na všeruském sjezdu učitelů s. Kairov: »Učitel je v denním styku s dětmi, může často svými podněty obrátit pozornost členů oddílové rady k novému námětu, přivést děti k rychlé reakci a uskutečnění těchto námětů.« Podobný vztah by měl být mezi ředitelem a skupinovou radou. Např. na základní devítileté škole — v Petržalce projednává ředitel všechna opatření, týkající se kázně, prospěchu či mimoškolní činnosti se skupinovou radou. Předsedkyně skupinové rady je často zvána na společné porady. Tato praxe se kladně projevuje v práci skupinové rady a celé pionýrské skupiny.

Také rodiče ve Sdružení rodičů a přátel školy, funkcionáři všech masových organizací, kteří pracují s dětmi, mají znát složení a úkoly pionýrského aktivu, v činnosti ho podporovat, besedovat s ním, radit se, prostě s ním ve své práci počítat.

Správnou cestou jdou také některé závodní kluby ROH, které ve svých zařízeních ustavují dětský aktiv. Děti se tak podílejí např. na práci knihovny, na přípravě masové a zájmové činnosti.

V současné době se ukazuje ještě jeden problém v práci s dětským aktivem, a to především v obecném měřítku. Málo se přímo pracuje s předsedy skupinových rad. Není dosud vžitá praxe, aby předsedové skupinových rad pionýrské organizace byli svoláváni k zajišťování některých důležitých úkolů pionýrské organizace a někde dokonce není ani přehled, kdo tyto funkce předsedů okresních rad v okrese vykonává.

Dosavadní stav je mnohde zatím takový, že všechny základní otázky práce v Pionýrské organizaci ČSM, práce pionýrských skupin, zajišťování a hodnocení akcí je prováděno téměř výhradně jen za účasti pionýrských vedoucích, ředitelů škol atd.

Zkušenosti z řady okresů však ukazují, že s pionýry, členy aktivu lze vážně jednat a jejich mínění by mělo mít svou váhu. Pionýři nejednou prokázali, že mají někdy více chuti, nápadů a aktivity než dospělí. V některých okresech, jako např. v Blansku, v Praze 5, a jinde, v posledních letech úspěšně rozvíjejí okresní rady PO ČSM práci s okresními pionýrskými štáby, které jsou složeny z pionýrů.

Štáby se pravidelně scházejí, hodnotí práci pionýrských skupin, vyjadřují se ke všem novým návrhům pro činnost pionýrských skupin a pomáhají je také přímo zajišťovat. Jinde mají zase dobré zkušenosti s vytvářením pionýrských štábů při přípravě a průběhu různých velkých akcí v rámci okresu. S touto iniciativou je možno plně souhlasit a bude správné perspektivně ji rozšířit do dalších okresů a zvýšit tak podíl samotných pionýrů na práci okresní pionýrské organizace.

V některých okresech organizují okresní rady PO ČSM o prázdninách letní tábory pionýrského aktivu. Tato iniciativa je správná a zpracované zkušenosti z těchto táborů bude jistě prospěšné dát k dispozici dalším okresům.

Ještě významnější úlohu než dosud v rozvoji práce s dětským pionýrským aktivem budou muset sehrát domy pionýrů a mládeže. Velká úloha jim zde zůstává i nadále zejména při přípravě a výchově předsedů skupinových a oddílových rad, při přípravě pionýrů-instruktorů, i dalších členů pionýrského aktivu. Rozvoj aktivity a samostatnosti nelze spatřovat jen v práci s aktivem domu, ale ve veškeré masové a zájmové činnosti. Také v zobecňování dobrých zkušeností,

v jejich šíření a propagaci mají domy pionýrů a mládeže široké pole působnosti.

Bude jistě velmi prospěšné, když se problematice pionýrské práce, zejména jejímu vztahu ke škole, mnohem výrazněji bude věnovat naše pedagogická věda a pedagogický tisk.

Bude také správné zamyslet se nad řadou dalších možností práce PO ČSM, promýšlet další formy a metody práce pionýrských skupin vedoucí k neustálému zlepšování výchovné činnosti PO ČSM. Samostatnost, iniciativa a aktivita pionýrů musí sehrát významnou úlohu v rozvoji další činnosti PO ČSM, stát se jedním z hlavních požadavků komunistické výchovy našich dětí a mládeže.